

ПРОСПЕР МЕРИМЕ

ЕДНА ИГРА НА ТАБЛА

Превод от френски: Огнян Бранков, 1979

chitanka.info

Неподвижните ветрила висяха прилепнали за мачтите; морето бе гладко като огледало; задушаващият зной и безветрието потискаха.

При едно пътуване по море обитателите на кораба не могат да си предложат никакви разнообразни развлечения. Уви, хората се опознават така добре, прекарвайки заедно четири месеца в един дървен сандък, дълъг сто и двадесет фута. Видите ли да се задава първият помощник-капитан, предварително знаете, че ще ви заразпраща за впечатленията си от Рио де Жанейро, после за прословутия мост край Еслинг^[1], построен пред собствените му очи от гвардията, в която е служил. След не повече от две седмици ще научите любимите му изрази, чак до точките и запетайките, както и разнообразните интонации на гласа му. Кога ли е пропускал да направи печална пауза, преди да изрече за пръв път думата „императорът“... „О, да можехте да го видите тогава!!“ (три удивителни знака), прибавя той неизменно. А случаят с коня на тръбача или тоя с рикоширания шрапнел, отнесъл торбата, в която имало цели седем хиляди и петстотин франка в злато и скъпоценности, и т.н. и т.н.! Вторият помощник-капитан е велик политик; всекидневно той коментира последния брой на „Конституционел“, купен в Брест; или, в случай че слезе от висините на политиката и се отдаде на литературни размишления, ще ви поднесе разбор на водевила, който гледал напоследък. Боже опази!... Флотският пълномощник разполагаше с твърде интересна история. Когато ни разказа за пръв път как бягал от понтона в Кадис^[2], ние го слушахме очаровани; но, честно казано, след двадесетото повторение повече не можеше да се издържа... А мичманите, а флотските курсанти!... Само при мисълта за разговорите им косата ти настръхва. Що се отнася до капитана, той обикновено е най-малко скучният човек на борда. В качеството си на деспотичен командир той се намира постоянно в положение на скрита война с целия си щаб; досажда, понякога потиска, но какво великолепно удоволствие доставя да кълнеш подире му. Ако у него има някои странности, омразни на подчинените му, то да се посмееш над своя началник е наслада, която утешава донякъде.

Офицерите на кораба, на които се намирах, бяха превъзходни люде, дяволити момчета, които се обичаха като братя, но скучаеха един от друг повече. Капитанът беше най-кроткото създание от всички и съвсем не беше придирчив (което е рядкост). Все изпитваше някакво

притеснение да проявява диктаторската си власт. И въпреки това пътуването ми се струваше безкрайно! И като капак — това проклето безветрие, което настъпи само няколко дни, преди да видим земя!...

Веднъж, след обяда, който бездействието ни накара да удължим много повече, отколкото бе нужно, ние се събрахме на палубата, очаквайки еднообразното, но винаги величествено зрелище на морския залез. Едни пушеха, други препрочитаха за кой ли път някой от тридесетте тома на мизерната ни библиотека; всички се прозяваха до сълзи. Един мичман, седнал до мен, се развличаше с едно достойно и сериозно занимание, състоящо се в това, да забива в дървения под на палубата своя кортик, който морските офицери носят към ежедневната си ферма. Това е също един вид развлечение, което изисква да се съсредоточиш максимално, тъй че кортикът да се забие съвършено перпендикулярно в дъските. Пожелал да последвам примера на моя съсед и понеже не притежавах кортик, поисках да заема тоя на капитана; но капитанът ми отказа. Той много държел на това оръжие и дори щяло да му бъде неприятно, ако го видел, че е послужило за такава празноглава забава. На времето този кортик принадлежал на един храбър офицер, загинал за нещастие в последната кампания^[3]. Веднага отгатнах, че ще последва някаква история, и не се излъгах. Капитанът подхвана, без да чака покана; колкото до офицерите около нас, понеже всеки от тях знаеше наизуст злочестините на лейтенант Роже, те предвидливо се измъкнаха един по един. Ето приблизително разказа на капитана:

Когато се запознах с Роже, той бе три години по-възрастен от мен: беше лейтенант, а аз — мичман.

Уверявам ви, той бе един от най-способните офицери в нашата команда, при това с прекрасна душа, умен, образован и талантлив, с една дума — очарователен млад мъж. За нещастие, той бе горд и докачлив, което, струва ми се, се дължеше на това, че беше незаконно дете и се опасяваше произходът му да не го лиши от положението, му в обществото. Но, в интерес на истината, трябва да отбележа, че главният му недостатък бе постоянното и непреодолимо желание да бъде пръв навсякъде, където се намираще. Баща му, когото никога не е виждал, му изплащаше рента, която би могла да го задоволи

предостатъчно, ако Роже не беше самото възплъщение на щедростта. Всичко негово принадлежеше и на приятелите му. След като получи месечната си заплата, при Роже идваха с тъжна и угрижена физиономия и той веднага запитваше:

— Какво има, приятелю? Комай нищо не подрънква в джобовете ти? На, дръж кесията ми, вземи си колкото ти трябва и ела да обядваме заедно.

Веднъж в Брест пристигна една много красива млада актриса, на име Габриел, която не закъсня да завърти главите на всички моряци и офицери от гарнизона. Не беше безупречна красавица, но имаше хубаво тяло, очарователни очи, елегантни крачка и доста нагло лице; а това много допада на малчуганите между двадесет и двадесет и пет години. На туй отгоре разправяха, че била най-капризното създание от женски пол, а и начинът, по който играеше, не опровергаваше тази нейна репутация. На моменти беше възхитителна, човек би казал, че е първокласна актриса, а на следващия ден в същата пиеса беше студена и безчувствена; произнасяше репликите си като дете, което среща катехизиса. Нашите момчета бяха особено заинтригувани от следната история, която разправяха за нея. Изглежда е била държанка на богат човек, някакъв парижки сенатор, който, казват, вършел за нея безумства. Един ден сенаторът бил в дома ѝ с шапка на глава; тя го помолила да я смене и даже възроптала срещу подобно неуважително отношение. Сенаторът се разсмял, свил рамене и намествайки се в креслото, казал: „Че не мога ли да се чувствавам като у дома си при момичето, на което плащам?“. В отговор на това Габриел му зашлевила такъв солиден плесник с бялата си ръчичка, че шапката му отхвъркнала в другия ъгъл на стаята. Последвал пълен разрив. Банкери и генерали се надпреварвали да ѝ правят примамливи предложения, но тя отхвърлила всичките и останала актриса, за да живее независимо, според нейните думи.

Още щом я зърна и узна нейната история, Роже реши, че тази особа е точно за него и с тази донякъде грубовата откровеност, за която често укоряват нашего брата моряка, се зае по следния начин да ѝ покаже колко са го развълнували прелестите ѝ. Купи най-красивите и редки цветя, които можа да намери в Брест, направи от тях букет, превърза го с красива розова панделка, а във възела постави акуратно кесия с двадесет и пет наполеона; с толкова разполагаше в момента.

Помня, че го придружих зад кулисите по време на антракта. Той немногословно ѝ отправи комплимент относно грацията, с която носи костюма си, и я помоли за позволение да я посети. Всичко това бе изречено с две думи.

Докато Габриел виждаше само цветята и красивия млад мъж, който ѝ ги поднасяше, тя се усмихваше, придружавайки усмивките си с най-мили реверанси; но когато пое букета в ръце и усети тежестта на златото, изражението ѝ се смени по-бързо от повърхността на море, над което минава тропически ураган; и наистина, тя бе не по-малко ужасна от ураган, защото захвърли с все сила букета и наполеоните в лицето на бедния ми приятел, който после цяла седмица ходеше в синини. Прозвуча режисьорският звънец. Габриел излезе на сцената и изигра ролята си как да е.

Роже сконфузено си прибра букета и кесията с наполеоните, отиде в кафенето и поднесе цветята (без парите, естествено) на касиерката, опитвайки се да удави в пунша мисълта за жестоката красавица. Но не успя; и макар да изпитваше огромна досада от това, че не можеше да си покаже никъде носа с тази насинена физиономия, той се влюби безумно в буйната Габриел. Пишеше ѝ по двадесет писма на ден, и то какви писма! Смирени, нежни, почтителни, каквито могат да бъдат адресирани само до някоя принцеса. Първите му бяха върнати, без да са разпечатвани; следващите останаха изобщо без отговор. Все пак Роже хранеше някакви надежди, докато веднъж ние открихме, че продавачката на портокали в театъра увива стоката си с любовните писма на Роже; така Габриел прояви своята изтънчена злоба. Това бе страшен удар върху гордостта на моя приятел. Ала от това страстта му не намаляваше. Заявяваше, че ще направи предложение на актрисата; когато му казаха, че министърът на военната флота никога не би му разрешил, той се развика, че ще си пръсне черепа.

Междувременно се случи един инцидент. Офицерите от един пехотен полк на Бресткия гарнизон пожелаха Габриел да им изпее повторно едни водевилни куплети, тя закапризничи и отказа. И офицерите и актрисата се заинатиха дотолкова, че накрая едните със свиркания и дюдюкания принудиха завесата да бъде спусната, а Габриел припадна. Знаете каква е публиката в партера на гарнизонните градове. Офицерите се наговориха, че от този ден нататък ще

освиркват безпощадно провинилата се; че не ще ѝ позволят да изиграе нито една роля, докато не се разкае и не изкупи с подобаващо смирение вината си. Роже не е присъствувал на това представление, но още същата вечер узнал за скандала, хвърлил в смут целия театър, а също и за подготвяното отмъщение.

И моментално взел решение.

На другия ден, още при появата на Габриел, от офицерските места се разнесе оглушително дюдюкане и свиркане. Роже, който предумишлено се бе настанил в близост до скандалджиите, скочи и предизвика най-шумните от тях с такива оскърбителни изрази, че цялата им ярост моментално се обърна срещу него. Тогава той с огромно хладнокръвие извади бележника си и започна да си записва имената, които му подвикваха от всички страни; така навярно щеше да обяви дуел на целия полк, ако в свадата от другарска солидарност не се намеси голяма част от морските офицери, които обявиха дуел на повечето от противниците му. Стана невероятен скандал.

Целият гарнизон бе турен под арест за няколко дни; но след като ни пуснаха на свобода, ние имаме да уреждаме страхотна сметка. На мястото на дуела се събрахме около шестдесет човека. Роже трябваше да се дуелира сам с трима офицери; уби единия, а останалите двама рани тежко, без да получи нито една драскотина. За сметка на това обаче аз нямах такова щастие: някакъв проклет лейтенант, който се оказа учител по фехтовка, ме рани така сериозно в гърдите, че едва не умрях. Уверявам ви, този дуел, или по-скоро тази битка, беше великолепно зрелище. Флотата победи и полкът бе принуден да напусне Брест.

Много естествено, че нашето началство не бе забравило виновника за свадата. Пред вратата му в продължение на две седмици дежуреше караул.

По същото време, когато арестът бе снет от него, аз бях изписан от болницата и отидох да го видя. Каква бе изненадата ми, когато, влизайки при него, го заварих да закусва очи в очи с Габриел! Изглежда отдавна бяха постигнали пълно разбирателство. Вече си говореха на „ти“ и пиеха от една и съща чаша. Роже ме представи на любовницата си като свой най-добър приятел и поясни, че съм бил ранен в онзи дуел, причина за който бе тя. По този случай аз получих

една буйна целувка от красивата особа. Тази девойка имаше доста войнствени наклонности.

Те прекараха заедно три извънредно щастливи месеца и не се разделяха нито за миг. Габриел, изглежда, го обичаше до безумие, а Роже признаваше, че преди да я срещне, не е познавал истинската любов.

Веднъж в пристанището хвърли котва една холандска фрегата. Офицерите ни поканиха на обяд. Имаше богат избор от всякакви сортове вина. След като раздигнаха масата, не знаейки какво да предприемем, понеже тези господа говореха твърде слабо френски, започнахме да играем комар. Холандците, изглежда, имаха много пари; особено техният първи помощник-капитан, който залагаше такива големи суми, че никой от нас не посмя да играе с него. Роже, който обикновено не играеше, сметна, че в случая трябва да защитава националната чест. Ето защо той седна на масата и залагаше толкова, колкото и холандеца. Отначало печелеше, после започна да губи. Заредиха се няколко печалби и загуби, и накрая двамата се разделиха ни кяр, ни зян. После от своя страна ние също поканихме холандските офицери на обяд. Подхвана се отново игра на комар. Роже и лейтенантът възобновиха двубоя. С една дума, в продължение на много дни те се срещаха ту в кафенето, ту на кораба, като играеха на най-разнообразни игри, особено на табла и постоянно увеличаваха залозите, така че в крайна сметка стигнаха до двадесет и пет наполеона за игра. Това беше огромна сума за бедни офицери като нас; повече от една двумесечна заплата. За една седмица Роже проигра цялото си състояние, включително три или четири хиляди франка, които заемаше от всеки срещнат.

Навярно се досещате, че Роже и Габриел от известно време водеха заедно домакинството и имаха обща каса, иначе казано Роже, който получаваше много повече пари, влагаше в касата двадесетократно повече от актрисата. Ала той винаги гледаше на общите средства като на собственост на любовницата си и за лични нужди си бе отредил петдесетина наполеона. Но сега бе принуден да посегне на тези спестявания, за да продължи играта. Габриел не каза нищо по този повод.

Парите от общото домакинство последваха съдбата и на другите. Скоро Роже бе принуден да заложил последните си двадесет и пет

наполеона. Той играеше много съсредоточено; а и самата партия излезе продължителна и оспорвана. Дойде момент, в който Роже, на ход със зарчетата, имаше само един шанс да спечели: ако, струва ми се, хвърли шест и четири. Бе вече късна нощ. Един от офицерите, който отдавна наблюдаваше играта им, бе заспал в креслото. Холандецът бе също уморен и сънлив; при това той бе изпил много пунш. Само Роже стоеше нащрек и бе изпаднал в дълбоко отчаяние. Целият трепереше, докато хвърляше зарчетата. Метна ги с такава сила върху дъската, че от сътресението една свещ падна на пода. Холандецът първо погледна свещта, която бе заляла с восък новите му панталони, и чак тогава погледна зарчетата. Те показваха шест и четири. Роже, бледен като смъртник, получи двадесет и пет наполеона. Продължиха да играят. Щастието започна да се усмихва на моя злочест приятел, макар че той заигра като начинаещ и редеше пуловете така, сякаш искаше да загуби. Холандският лейтенант упорствуваше, удвояваше и утрояваше залозите; но постоянно губеше. Виждам го като сега: бе едър блондин, флегматичен, а лицето му сякаш излято от восък. Накрая той стана, след като загуби четиридесет хиляди франка, които изплати, без да му мигне окото.

Тогава Роже му каза:

— Тазвечершната игра е невалидна, вие почти спяхте; не желая да приема парите ви.

— Вие се шегувате — отвърна флегматично холандецът, — аз играх много добре, но зарът ми не вървеше. Сигурен съм, че мога винаги да ви победя. Лека нощ.

И си излезе.

На другия ден научихме, че, отчаян от загубата, той се застрелял в стаята си, като предварително изпил чаша пунш.

Четиридесет хиляди франка, спечелени от Роже, лежаха на масата и Габриел ги гледаше с доволна усмивка.

— Ето че сме богати — каза тя. — Какво ще правим с толкова много пари?

Но Роже не отговори; той още не можеше да дойде на себе си след смъртта на холандеца.

— Най-добре е да извършим куп щуротии — продължи Габриел, — лесно спечелените пари трябва да се пръснат с лека ръка. Ще си купим каляска и ще ядосваме коменданта на пристанището и жена му.

Искам диаманти, искам кашмирен шал. Издействувай си отпуск и ще заминем за Париж, тук никога не ще похарчим толкова пари!

Тя млъкна и погледна Роже, който бе стиснал глава между ръцете си и гледаше към пода, без да я слуша; в главата му сякаш бушуваха всякакви мрачни мисли.

— Но какво ти е, Роже? — възкликна тя, като сложи ръка на рамото му. — Сърдиш ли ми се или какво? Кажй поне една думичка.

— Много съм нещастен — рече той накрая със сподавена въздишка.

— Нещастен? Боже, прости ме, но да не се чувствуващ виновен за смъртта на тоя дебел минхер^[4]?

Той вдигна глава и я погледна втренчено.

— Има ли някакво значение продължи тя, — че той прие така трагично нещата и си пръсна проклетия череп? Не съжалявам губещите играчи; и по-добре, че парите му са в нашите ръце, а не в неговите — той щеше да ги прахоса за тютюн и алкохол, докато ние ще извършим куп чудачества, кое от кое по-изискани.

Роже кръстосваше стаята, обронил глава на гърди; очите му бяха притворени и пълни със сълзи. Ако можехте да го видите, щяхте да го съжалите.

— Знаеш ли — каза Габриел, — ако някой не познава романтичната ти чувствителност, би казал, че си играл нечестно.

— А ако това е истина? — произнесе той глухо, като спря пред нея.

— Глупости! — усмихна се тя. — Нямах достатъчно кураж, за да играеш нечестно.

— Така е, аз го измамих, Габриел! Играх нечестно, като последния жалък подлец.

По вълнението му тя разбра, че говори истината; седна на дивана и известно време мълча.

— По-добре... — промълви развълнувано тя най-сетне, — по-добре да бе убил десет души, вместо да беше играл нечестно.

Половин час в стаята цареше мъртва тишина. Двамата седяха на дивана и не се поглеждаха. Роже първи се изправи и с доста спокоен глас пожела лека ноц.

— Лека ноц — отвърна тя сухо и хладно.

По-късно Роже ми каза, че щял незабавно да се самоубие, но се боял другарите ни да не отгатнат причината. Не искаше името му да бъде опетнено.

На следния ден Габриел отново бе весела както обикновено; би могло да се каже, че вече е забравила вчерашното признание. А Роже бе мрачен, странен, умърлушен; почти не излизаше от стаята си, избягваше приятелите си и често по цели дни не продумваше на любимата си. Приписвах неговата печал на присъщата му, но прекалена чувствителност и многократна се опитвах да го ободря, но той решително пресичаше опитите ми, като изказваше пълно равнодушие спрямо съдбата на нещастния си партньор. Един ден даже изригна в яростни проклетия по адрес на холандската нация и се опита да ми докаже, че в цяла Холандия не ще намериш нито един порядъчен човек. Ала междувременно тайно събираше сведения за семейството на холандския лейтенант; но никой не можа да му съобщи нещо.

Шест седмици след тази нещастна игра на табла Роже намери у Габриел записка, написана от един флотски курсант, с която оня очевидно благодареше за проявената към него благосклонност. Габриел бе възмущен на безпорядъка и въпросната бележка се валяше върху камината. Не знам дали му е изневерявала, но Роже бе убеден в това и яростта му бе неопишуема. Любовта му и някакви останки от гордостта му бяха единствените чувства, които все още го крепяха, а ето че най-силното от тези чувства внезапно рухна! Той обсипа с оскърбления надменната артистка и какъвто си беше невъздържан, за едното чудо не я преби.

— Без съмнение — й каза той, — този празноглавец ви е заплатил богато! Вие обичате само парите и бихте подарили благоволения си и на най-долнопробния моряк, стига да може да ви плати.

— Че защо не? — отвърна студено актрисата. — Да, бих взела пари от някой моряк, но... *не бих го ограбила.*

Роже нададе яростен вик. Измъкна треперейки портика си и почти минута гледаше Габриел с мътен поглед, после със страшно усилие се овладя, захвърли оръжието в краката ѝ и избяга от стаята, за да не се поддаде на безумното изкушение.

Същата вечер минавах доста късно покрай квартирата му и като видях, че в стаята му свети, влязох да си поискам някоя книга. Заварих

го да пише много съсредоточено. Беше толкова вгълбен, че сякаш не забеляза присъствието ми. Седнах близо до него и се вгледах в лицето му; беше се променил толкова, че някой друг на мое място трудно би го познал. Изведнъж върху бюрото съзрях едно вече запечатано писмо, адресирано до мен. Веднага го отворих. Роже ме осведомяваше, че ще сложи край на живота си, и ми възлагаше различни поръчения. Докато го четях, той продължаваше да пише, без да ми обръща внимание: прощаваше се с Габриел... Представете ли си удивлението ми! Поразен от неговото решение, аз извиках:

— Как, ти искаш да се самоубиеш? Ти, който беше най-щастливият човек?

— Приятелю — отвърна той, докато запечатваше писмото, — ти нищо не разбираш. Ти не ме познаваш. Аз съм измамник. Аз съм толкова долен човек, че едно леконравно момиче може да ме обиди и аз нямам лице да го ударя, защото съзнавам добре своята низост.

И той ми разказа историята с играта на табла и всичко, което вие вече знаете. Слушах го и бях не по-малко развълнуван от него; не знаех какво да му кажа; стисках му ръцете и сълзите течаха от очите ми, но не можех да проговоря. Накрая ми хрумна да му внуша колко глупаво е да се упреква, че е причинил съзнателно гибелта на холандеца, защото всъщност вследствие неговото... мошеничество... оня е загубил само двадесет и пет наполеона.

— Значи — извика той с горчива ирония, — аз съм само един дребен крадец, а не едър мошеник. Какъв удар за моето честолюбие!

И той избухна в смях. Аз заплаках.

Изведнъж вратата се отвори; в стаята се втурна една жена и се хвърли в прегръдките му: беше Габриел.

— Прости ми — провикна се тя, притискайки го в обятията си, — прости ми! Аз обичам само теб. А сега те обичам повече, все едно, че не си сторил това, за което се разкайваш. Ако искаш, аз също ще открадна... аз вече откраднах... Да, откраднах един златен часовник... Какво по-лошо от това?

Роже поклати недоверчиво глава; но челото му сякаш се проясни:

— Не, бедно мое дете — каза той, като я отблъскваше нежно, — аз непременно трябва да свърша със себе си. Страдам безкрайно и не мога да издържам повече на болката, която изпитвам.

— Добре! Щом искаш да умреш, и аз ще умра с теб, Роже! Без теб защо ми е да живея? Аз съм смела, умея да стрелям и мога спокойно да се убия. При това съм играла в трагедии и имам опит.

Отначало на очите ѝ имаше сълзи, но последната мисъл я разсмя; Роже също пусна една усмивка.

— Ти се смееш, мили! — възкликна тя, като плясна с ръце. — Ти няма да се убиеш!

Тя непрекъснато го целуваше, ту през смях, ту през сълзи, ту ругаейки като моряк — не бе от жените, които се свенят от по-солени думи.

През това време аз прибрах пистолетите и кортика на Роже и му казах:

— Скъпи Роже, ти имаш любима и приятел, които те обичат. Повярвай, ти още можеш да бъдеш щастлив на този свят.

Целунах го и излязох, като го оставих насаме с Габриел.

Струва ми се, че щяхме да отсрочим гибелното му намерение, ако той не бе получил заповед от министъра да замине като първи помощник-капитан на борда на една фрегата, която трябваше да пробие блокадата на английската ескадра около пристанището и да кръстосва после в Индийския океан. Задачата бе рискована. Убедих го, че е по-добре да умре с чест от английски куршум, отколкото сам да сложи край на живота си безславно и безполезно за отечеството. Обеща ми да не посяга на себе си. Половината от четиридесетте хиляди франка раздаде на моряци-инвалиди, на моряшки вдовици и сираци. Остатъка даде на Габриел, като я закле да употреби парите само за благотворителни цели. Бедното момиче имаше най-доброто желание да удържи на думата си; но нейният ентузиазъм бе краткотраен. Научих по-сетне, че няколко хиляди франка раздала на бедните. С останалите си накупила разни парцали.

Ние с Роже потеглихме на борда на прекрасната фрегата „Галатея“; матросите ни бяха храбри, добре обучени и дисциплинирани; ала капитанът ни беше невежа, който се мислеше за втори Жан Барт^[5], защото попържаше по-добре от някой корабен артилерист, изкълчваше френския език и никога не бе изучавал морската теория, която владееше еднакво зле, както и практиката. Все пак отначало съдбата го закриляше. Ние излязохме благополучно от рейда благодарение на силния вятър, който принуди корабите от

блокадата да отплават в открито море и кръстосването ни започна с това, че подпалихме една английска корвета и един кораб на Остиндийската компания край португалския бряг.

Плавахме бавно към водите на Индийския океан; ветровете не бяха благоприятни, а капитанът ни маневрираше така неудачно, че несръчността му увеличаваше рисковете на плаването. Всеки ден преживявахме по някое приключение: ту ни преследваше превъзхождащ ни по мощ противник, ту ние преследвахме търговски съдове. Ала нито пълният с опасности живот, който водехме, нито уморителното всекидневие на фрегатата можаха да разсеят печалните мисли, които неотстъпно преследваха Роже. В нашето пристанище той се славеше като много активен и блестящ офицер, но сега се ограничаваше само в кръга на задълженията си. Щом му свършеше службата, той се затваряше в стаята си, без книги и хартия; нещастникът прекарваше часове наред излегнат на койката и не можеше да заспи.

Като го гледах така отчаян, един ден се реших да му кажа:

— Ей богу, скъпи мой, ти се разстройваш от дреболии. Хубаво, отмъкнал си от един тлъст холандец двадесет и пет наполеона, а имаш угризения на съвестта, сякаш са повече от милион. Я кажи, когато беше любовник на съпругата на префекта в... не изпитваше ли угризения на съвестта? А между впрочем тя струваше повече от двадесет и пет наполеона.

Той се обърна върху дюшека, без да отвърне.

Аз продължавах:

— В крайна сметка твоето престъпление, поне ти твърдиш, че е престъпление, имаше благородни подбуди и бе извършено от възвишени чувства.

Той извърна глава и ме изгледа вбесено.

— Но, разбира се, ако бе изгубил, какво би станало с Габриел? Бедното момиче трябваше да продаде и последния парцал от гърба си заради теб. Ако бе изгубил, тя щеше да бъде обречена на нищета... Ти измами заради нея, в името на любовта ти към нея. Някои хора убиват от любов... или се самоубиват... А ти, скъпи мой Роже, ти направи много повече. Хората като нас се нуждаят от повече смелост, за да... откраднат, да си говорим направо, отколкото да се самоубият.

Може би сега, прекъсна своя разказ капитанът, ви се струвам смешен. Но уверявам ви, приятелските ми чувства към Роже ми даваха в този момент красноречие, което сега ми липсва, пък и, да ме вземат дяволите, казвайки му тези неща, аз бях чистосърдечен и си вярвах на думите. Да, млад бях тогава!

Роже помълча известно време; после ми протегна ръка:

— Приятелю — той очевидно правеше голямо усилие да се овладее, — ти ме смяташ за по-добър, отколкото съм. Аз съм един долен измамник. Когато излъгах онзи холандец, мислех само как да спечеля проклетите двадесет и пет наполеона; това е всичко. Тогава изобщо не мислех за Габриел и затова се презирам... Да оценя честта си само за двадесет и пет наполеона!... Какво падение!... Вярно, бих бил щастлив да си кажа: откраднах, за да измъкна Габриел от нищетата... О, не! Съвсем не мислех за нея... В този миг не изпитвах никакви чувства... Бях просто играч... бях крадец... Откраднах пари, за да ги притежавам... и тази постъпка така ме опустоши, унизи, че сега не притежавам ни смелост, ни любов... живея, без да мисля за Габриел... аз съм обречен човек.

Той имаше такъв нещастен вид, че ако ми бе поискал pistolетите си, за да се убие, навярно щях да му ги дам.

В един петък (фатален ден!) ние се натъкнахме на голямата английска фрегата „Алцест“, която започна да ни преследва. На нея имаше петдесет и осем оръдия, докато ние имахме само тридесет и осем. Вдигнахме всички ветрила, за да се изплъзнем, но англичаните развиваха по-голяма скорост; с всяка минута те ни настигаха — очевидно беше, че до настъпването на нощта щяхме да бъдем принудени да влезем в неравен бой. Нашият капитан извика Роже в каютата си, където те се съвещаваха повече от четвърт час. Роже се върна на палубата, хвана ме подръка и ме дръпна настрана.

— След два часа — поде той, — ще се завърже битка; нашият смелчага, който сега си дере гърлото на задната палуба, съвсем си е изгубил ума. Имаме две възможности: първата, по-достойна, е да допуснем неприятеля да ни приближи, после внезапно да го вземем на бордаж и да прехвърлим на борда му стотина главорези; втората, която също не е лоша, но е безславна, е да облекчим кораба, като

хвърлим в морето част от оръдията си. Така ще успеем да приближим плътно до африканския бряг, който се мярка ей там откъм левия борд. От страх да не се насадят на пачи яйца, англичаните ще се принудят да ни оставят да се измъкнем. Но нашият възхитителен капитан не е нито храбрец, нито страхливец; той ще позволи на врага да ни бие отдалеч с оръдията си и след няколкочасова битка достойно ще вдигне бяло знаме. Толкоз по-зле за вас: портсмутските понтони^[6] ви очакват. Аз лично не възнамерявам да ги виждам.

— А може би — казах аз — още с първите изстрели ще причиним такива щети на неприятеля, че той ще се принуди да прекрати преследването?

— Слушай, нямам намерение да попадам в плен, искам да бъда убит; време е да свършим и тази работа. Ако за нещастие само ме ранят, дай ми дума, че ще ме хвърлиш в морето. То е одърът, на който трябва да умре моряк като мен.

— Що за глупости! — извиках аз. — Хубави заръки ми даваш!

— Ти ще изпълниш дълга си на добър приятел. Знаеш, че трябва да умра. Помниш ли, съгласих се да не се самоубивам единствено с надеждата, че ще бъда убит. Хайде, обещавай да изпълниш молбата ми; ако не, ще се обърна към подшкипера и той няма да ми откаже.

Помислих малко и казах:

— Обещавам, че ще изпълня желанието ти само ако бъдеш смъртно ранен, без надежди за спасение. В такъв случай съм съгласен да те избавя от мъките.

— Или ще бъда смъртоносно ранен, или ще бъда убит.

Той ми протегна ръка и аз я стиснах силно. От този миг сякаш се поуспокои и даже някаква войнствена живост заигра по лицето му.

Към три часа следобед носовите оръдия на неприятеля започнаха да обстрелват кораба ни. Тогава спуснахме част от ветрилата, застанахме на траверс към „Алцест“ и дадохме няколко залпа, на което англичаните отвърнаха с яростен огън. След около едночасова битка нашият капитан, който вършеше всичко наопаки, реши да опита с абордаж. Но ние имахме вече много ранени и убити, а останалият екипаж бе изгубил бойната си стръв; при това бяхме понесли значителни поражения и много от мачтите ни бяха повредени. В момента, в който вдигахме ветрила, за да се приближим до „Алцест“, нашата гротмачта, която не се държеше за нищо, рухна с ужасен

трясък. Англичаните се възползваха от суматохата, която последва след този инцидент. Корабът им проплава покрай кърмата ни и на разстояние половин изстрел от пистолет изпразни в нас всичките си оръдия; така той премина край нашата нещастна фрегата по цялата ѝ дължина от тая страна, откъдето можехме да противопоставим само две малки оръдия. В тези минути аз се намирах край Роже, който сечеше въжетата, все още придържащи свалената мачта. Изведнъж го усещам как ми стиска здраво ръката; обръщам се и го виждам, че се свлича на палубата, целият облян в кръв. Бе прострелян в корема с оръдеен картеч.

Капитанът притича към него.

— Какво да правим, лейтенант? — извика той.

— Побийте флага върху отломъка на тази мачта и потопете кораба.

Капитанът веднага го изостави, явно съветът не бе по вкуса му.

— Хайде — каза Роже, — не забравяй обещанието си.

— Нищо ти няма — отвърнах, — ти ще се съвземеш.

— Хвърляй ме зад борда! — кресна той, като сипеше проклетия и ме дърпаше за крачолите. — Не виждаш ли, че вече издъхвам! Хвърляй ме в морето, не искам да гледам как ще спуснат флага!

Двама матроси се приближиха до него, за да го отнесат в трюма.

— При оръдията, мерзавци! — завика той с все сили. — Заредете с картеч и се целете в палубата. А ти, щом не държиш на думата си, бъди проклет, за мен ти си най-страхливият и най-подлият човек на света.

Очевидно раната му беше смъртоносна. Видях как капитанът извика един флотски курсант и му заповяда да спусне знамето.

— Дай си ръката — казах на Роже.

В същия миг, когато знамето ни бе спуснато...

— Капитане, кит откъм левия борд! — извика един притичал се мичман.

— Кит! — възкликна капитанът, сияещ от радост и прекъсна разказа си. — Бързо, лодката в морето! Лодката в морето! Всички лодки в морето! Харпуни, въжета!

Така и не узнах как е умрял бедният лейтенант Роже.

[1] Еслингският мост съединявал остров Лобау с левия бряг на Дунав и бил построен от отряд на Наполеоновата гвардия за рекордно кратък срок, което позволило на французите да преминат бързо реката и да разбият австрийската армия през май 1805 г. — Б.пр. ↑

[2] Френските моряци, попаднали в испански плен в 1808 г., били заключени в непристъпните плуващи затвори в Кадис. Само една малка група смелчаци успели да избягат оттам и да се завърнат в родината си. — Б.пр. ↑

[3] Става дума за кампанията през 1813–1814 г., проведена от Наполеон преди заточаването му на остров Елба. — Б.пр. ↑

[4] Минхер (хол.) — господин. — Б.пр. ↑

[5] Жан Барт (1651–1702) — френски моряк, който в младостта си бил пират, после достигнал до командущ ескадра. Въпреки високия пост той запазил грубия и лютив моряшки език. — Б.пр. ↑

[6] Плаващ затвор за военнопленници в английския пристанищен град Портсмут. — Б.пр. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.